

De herbouw van de sarrieshut te Uithuizen in 1670 en 1750 en een reparatie in 1739

De sarrieshut te Uithuizen heeft een lange en oude geschiedenis. De eerste hut is net als de meeste hutten in 1630 gebouwd, volgens het in dat jaar in druk verschenen bestek. In dit bestek worden de afmetingen van de hut expliciet vermeld en wel als volgt: “In den eersten sal den An-nemer aenleggen een Huys van twee-en-twintich voeten*) lanck buyten-wercks/ ende vierthien voet wyt buyten die Suylen [**642,8 x 409,1 cm**] / met noch ter zyden vyf vack af-dacks van vier voeten wyt tusschen die Zuy-len ende Zyt-wanden / ende het seste vack met een hooghe want / in voug-hen / nae beschreven.” [22 x 18 voet = **642,8 x 525,9 cm**]

In 1670 was de hut dusdanig vervallen, dat hij geheel herbouwd moest worden. Hiervoor werd op 13 augustus 1670 een nieuw bestek geschreven, waaruit blijkt dat de afmetingen van de hut iets zijn vergroot en wel als volgt: “dat dit huis 22 voeten lanck ende 20 voeten [**642,8 x 584,4 cm**], wijdt buiten warcks sal blijven dan voordts beijde zijdtmuiren ende gevels met gelijcke drelinck stenen dick ter hooghte van 8 voeten [**233,7 cm**] optrecken.”

In februari 1748 brak het pachtersoproer uit, waarna er een tijdelijke opschorting van de belasting op het gemaal werd bevolen. Gedurende die tijd, ruim anderhalf jaar, hoefde de chercher het werk waarvoor hij was aangesteld, niet uit te voeren. Uiteraard werd zijn traktement ook meteen stopgezet en het is dan ook voor de hand liggend dat hij niet alleen ander werk heeft gezocht, maar wellicht ook een ander onderkomen. De hut zal waarschijnlijk al die tijd hebben leeg gestaan en is toen dusdanig vervallen dat hij onbewoonbaar

werd. Na de herinvoering van de belasting op het gemaal, op 27 november 1749, moest de hut dan ook eerst geheel opnieuw worden opgebouwd. Ook hiervoor werd een nieuw bestek geschreven, waaruit blijkt dat de afmetingen van de hut wederom iets zijn vergroot en wel als volgt: “buitenwerks 26 voet langh en 20 voet wijt worde” [**759,7 x 584,4 cm**].

In de beide eerste bestekken is sprake van een gevelsteen met het wapen van de provincie Groningen en de tekst *sauvegarde*, dat in de gevel moest worden ingemetseld. In het laatste bestek, van 1750, wordt geen melding meer gemaakt van deze steen. Of de (her)plaatsing ervan toen niet meer gebruikelijk was, is onbekend. Tot 2003 was de steen in de hut te Uithuizen niet meer aanwezig. Doch op maandag 17 maart 2003 werd in de muur op het zuiden, tussen de beide ramen, van de sarrieshut bij de koren- en pelmolen *De Liefde* in Uithuizen een originele 17e eeuwse steen met het provinciewapen en de tekst *Sauvegarde* ingemetseld. De steen is waarschijnlijk afkomstig van een afgebroken sarrieshut in het Oldambt.

Het bestek van 1670 omvat achttien artikelen en dat van 1750 twintig. Hiervan hebben de laatste acht artikelen betrekking op reparaties aan de hutten van Zandweer en Oosternieland; twee dorpen in de nabijheid van Uithuizen.

Elf jaar eerder, in 1739, werden aan deze drie sarrieshutten eveneens reparaties uitgevoerd, samen met nog negentien andere hutten in het Hunsingo kwartier.

In de hierna volgende transcripties worden de teksten van de bestekken van 1670 en 1750 integraal weergegeven.

De sarrieshut te Uithuizen in de loop der tijd

1936

1969

1951

1951

2001

2003

De herbouw van de sarrieshut te Uithuizen in 1670

Approbata in Collegio Groninga
den 13. Augusti 1670
L. Conders vt.

folio 255r t/m 257v

Besteck en Conditioes volgens die d' Ed. Mog. Heeren Gedeputeerden van Stadt ende Lande gedencken door haer Ed. Gecomd. te besteden, het hermaecken van het olde vervallene Cerchers huis bij d' mole tot Uithuizen volgens autorisatie van den 29 Julij 1670.

1.

In den eersten zal d' Annemer dat olde huis geheel afbrecken, d' materialen sich ontruimen, welke materialen als pannen, steen, holdt ende ijser glaesvensters soo bij d' E.E. Heeren Besteeders goedt bevonden wordt, tot dit warck wederom mogen gebruikken.

2.

Dat gedaen sijnde sal d' Annemer op anwijsinge graven een gruppe, van twee voet diep alwaer beijde zijdtmuiren ende gevels het fundament in angeleght ende opgetrocken sal worden, ende rontom in dese gruppe $\frac{3}{4}$ voet hoogh met olde steen doen leggen, ende dicht stampen.

3.

D' Annemer sal rontom in d' gruppe sijn fundament anleggen van $1\frac{1}{2}$ drielinck steen dick, ter hooghte van ongeveer $1\frac{1}{2}$ voet, in voege dat dit huis 22 voeten lanck ende 20 voeten wijdt buiten warcks sal blijven dan voortds beijde zijdtmuiren ende gevels met gelijcke drelinck stenen dick ter hooghte van 8 voeten optrecken, ende in d' eene gevel maecken een schorsteen, daer in leggen dat olde bossem holt, daer onder metselen twee stenen pilaers, ende an dat bossem holt maecken, twee starcke ijsers om datselve in te hangen, ende an d' bossem ende steeck holten vast spijckeren.

4.

D' Annemer sal in d' eene zijdtmuir maecken eene, ende in d' gevel an elcke zijdt van d' schorsteen oock een opgaende enckelde venster gaten, met hare booven ende middeldeckend van eijcken 4 duims posten, lanck ende breedt nae eijsch, ende onder met een rollage metselen, daer toe leveren sarcken haeck stucken, ijseren haecken, bolten daer toe doen, voortds daer in maecken holten vensters van goede drooge greinen deck gladt schaeven dicht in maelkander geploeghet ende met 4 clampen beleght, met hengen, haecken spijckers versien, dan nogh in d' andere gevel maecken, ende enckelt venster daer in leveren, een gelijck eijcken overdecken ende onder een rollagen.

5.

D' Annemer sal in d' voorzijdt muir nae anwijsinge maecken een deur, 6 voet hoogh 3 voet wijdt, daer booven leggen een eijcken hoofd gelijck vooren, daer in metselen 4 sarcken haeck, ende 2 klinckstucken, van 8 d. cant, met haer ijseren haecken ende nosen nae eijsch daer toe doen, voortds daer in maecken een deur in twee verdeelt, van goede drooge greinen decken, gladt schaeven, dicht in maelkander ploegen ende met 8 clampen beleght daer bij doch een slot, hengen, klincken spijckers, soo welke het warck verricht, als oock d' druppel van cantige klinckert leggen.

6.

Op dit voors. muirwarck sal d' Annemer leggen op gelijck verdeelinge 3 goede geve greinen balcken, lanck nae eijsch 6 ende 8 d. cant, als oock booven d' midden muir een balckien van 4 ende 6 d. cant, deselve gladt schaeven, ende bij langes elck gevel doen leggen, strijck balcken van 5 ende 7 d. cant ende tegens elck leggen twee steeck holten, van gelijcke swaerte waer toe

hij d'olde balcken soo goedt sijn meede sal mogen gebruikken ende bevestigen nae behooren.

7.

D'Annemer sal op beijde eijnden van d' balcken ende strijck balcken leggen, ende goede greinen plaete lanck nae eijsch 4 ende 6 duim cant, deselve op ijder balck ende strijck balcken met een ronge van 10 duim lanck $\frac{3}{4}$ lb wegende doen bevestigen, alsdan op voorschr. plaeten setten, op gelijke verdelinge 10 spandt spoorholt van goede geschelde smalle Juffers, ijder 16 voet lanck, d' cop van 't spoorholt met d' habebalcken behoorlijk tegens maelkander ingekept, ende ijder keep met drie middel nagels doen bevestigen, als oock ijder voet van het spoorholdt op d' plaete met een ronge van 7 duim lanck, soo haer behoorlijk wigte sullen hebben doen vast rongen.

8.

Voorts sal den Annemer dit spoorholt met goede geve greinen panlatten, behoorlijk nae d' pannen verdeelt doen belatten, soo veel dat warck vereijst, ende op ijder spoorholt met een schietspijcker vast spijckeren, dan mede dat spoorholt op ijder zijdt met twee latten vast sweepen, ende met middel nagels an dat spoorholt vast spijckeren, ende an elck eijnde van het spoorholt op d' hanebalcken leggen, een anckerholt van greinen enckelde ribben, ijder 7 voet lanck, behoorlijk op d' hanebalcken ingelaten, ende ijder keep met een 6 duims rong bevestigen.

9.

D'Annemer sal d' beijde driebante oft spitsen van d' gevels behoorlijk booven dat dack van $\frac{1}{2}$ drielinck steen dick opmetselen, d' canten vleghten, ende d' bossem van d' schorsteen behoorlijk booven dat dack opmetselen, ende op d' beune maecken in elcke gevel een venstertien van een voet wijdt $\frac{5}{4}$ voet hoogh, daer booven leggen eijcken deckers met glas vensters versien, ende op d' eene gevel leggen een sarcken tempelstuck.

10.

D'Annemer sal in 't geheele leveren 22 ijseren anckers, ijder 7 ov. 8 lb swaer, welcke anckers an d' balcken plaeten strijck ende steeck holten, ende hane balcken bevestiget sullen worden ijder met drie anckernagels, voorts dit huis met d'olde pannen, soo daer van het ander gecomen sijn decken, ende in plaets van d' manqueerde, vorst ofte andere, nieuwe leveren, ende van binnen strijcken ende van binnen tegens d' gevels anhielen, ende vorsten, ende het olde provintiewapen wederom in d' gevel doen metselen.

11.

De Annemer sal dit huis in twee ruimen verdelen, en op 13 voet van d' schorsteen graven, een gruppe wijdt ende diep nae eijsch, deselve met olde stucken steen dicht stampen ende een halve steen dick d' middelmuir tot an d' strijckbalcke opmetselen, daer in maecken een cosijn van greinen ribben, d' voet eijcken, 6 voet hoogh $2\frac{3}{4}$ voet wijdt wel verstaende dat d' zijdt stucken van 't cosijn soo lanck sullen wesen dat d' an d' balcken bevestigt connen worden, daer in maecken een deur van greinen sneeden deelen, met 7 clampen beleght alles gladt geschaevet ende geploegt, dicht in maelkander gedreven, met hengen haecken, klincken, ringen lighter spijckers alles nae eijsch versien.

12.

D'Annemer sal deese balcken, ende strijckbalcken, soo veer het binnen ruim streckt, verbeunen met goede greinen deelen, deselve onder gladt schaeven, dicht in maelkander ploegen ende gedreven, ende ijder plancke op elcke balck ende strijckbalcke met twee middel nagels bevestigen, dan noch leveren een bequame ledder om op d' beune te connen comen.

13.

D'Annemer sal in 't binnen ruim maecken 2 beddesteden daer toe doen viercant richelholt, tusschen beijden met greinen deelen toecleden, ende voor met drooge greinen sneden deelen alles gladt schaeven, dicht in maelkander geploeghet, ende nae den eijsch bevestigen, en d'

beddesteede leveren goede starcke schraegen, ende onderlagen, van goede deelen doen overleggen, voorts tegens d' beddesteede ende om d' schorsteen een greinen lijsten ende vriese leveren ende bevestigen.

14.

D' Annemer sal d' olde glas ramen, soo goedt sijn hijr toe mogen gebruikken, als meede d' glas vensters, ende in plaets van d' ondughtige ende manquerende niej leveren, nevens windtjers ende anders.

15.

Alle murasie sal in goede geprepareerde calck behoorlijck met sandt gemengt, gemetseld worden, ende van binnen gladt beworpen, ende beijde ruimen met olde steen in sandt gelegte vloeren ende in het voorste ruim een afschutsel van d' olde plancken maecken met een deur ende richelholt versien ende alles nae den eijsh bevestigen.

16.

Indien jeets uit dese Bestecke vergeten mogte wesen ende 't warck nogh quam te vereijschen, 't selve met 10 gl. gemaect conde worden, sal d' Annemer moeten maecken sonder daer voor jeets te genieten.

17.

Dit warck sal in massa bestedet worden, ende wel Annemer wordt sal à dato van d' bestedinge in 't warck moeten treden 't selve tegens den laesten Septemb. verveerdiget hebben, bij mangel van sulx sal hem van d' bedongene penningen gecortet worden 25 gl.

18.

D' Betalinge sal worden gedaen als d' Annemer het warck in Conformite van 't Besteck verveerdiget heeft, ende van d' E.E. Heeren Besteders opgenomen ende gepresen sal zijn. Op Conditie voorschr. verhaalt heeft Harmen van Loo dit warck angenomen te maecken voor d' somma van driehondert tweeentachtentigh gl. Ten waren oorconde hebben d' E.E. Heren Besteders nevens Annemer dese onderteijckent.

(:onderstont:)

W. Emmen. L. F. van Starckenborgh

J. Meinardi. Secret.

Harmen van Loo. Jurrien Lammerts.

*De sarrieshut en de molen
De Liefde te Uithuizen op
de hoek van de
Schoolstraat en de
Mennonietenkerkstraat.
Aan de noordzijde van de
hut is de vernieuwde
aanbouw te zien.
De molen is in 1961-1963
gerestaureerd en daarna
nog volop in bedrijf.*

Opname 1969.

Reparatie aan de sarrieshut te Uithuizen in 1739

In 1739 werden aan 22 sarrieshutten in het Hunsingo kwartier reparaties uitgevoerd. Deze hutten waren die te Schouwerzijl, Wehe, Leens, Ulrum, Kloosterburen, Pieterburen, Eenrum, Baflo, Den Andel, Warffum, Usquert, Uithuizen, Uithuizer-

meeden, Oosternieland, Zandeweer, Kantens, Middelstum, Onderdendam, Bedum, Winsum, Houwerzijl en Wetsinge. Het volledige bestek voor al deze hutten omvat 100 artikelen. Hieronder volgt de transcriptie voor de hut te Uithuizen.

Geaprobeert in Collegio
den 31 augustij 1739
(onder stont) L. H. Emmen vt.

folio 84v t/m 105r

Besteck en Conditien waerop de Ed. Moogende Heeren Gedeputeerde Staaten van Stad Groningen en Ommelanden gedenken door Haar Ed. Moog. Heeren Gecommitteerden publijk te besteden enige Reparationen aen diverse **Cerchers hutten in het Hunsingo quartier** en zoo te maaken als uijt volgende Articulen sal kunnen leesen.

52

De Hutte tot Uijthuisen sal hij de oude vloer uijt het binnenhuijs wegneemen en weder in het agterhuijs leggen in kalk en zand en nieuwe vloer in het binnenhuijs leggen. Verder zoodaane soorten te bewerken als Art. 24 melt.

53

Dan sal hij leveren 2 ijseren platen een staende en een leggende, de staende 26 dm hoog en 21 dm breed en de leggende als art. 21 en te bewerken als hetselve artikel vermeld.

54

Dan sal hij een nieuw luijk in de solder maaken van 1 dms hout en met sijn klampen, hengen en verders bewerk als Art. 4 vermeld.

55

San sal den aenneemer voor de agterdeur een leuftje maaken van 4 voet wijd 6 voet breed met $\frac{3}{4}$ dms hout kleeden en afdragtig naa eisch en voor de ingang boven een dwarsplank van 1 voet breed en voorijnder kant in de breedte $1\frac{1}{2}$ voet en hoog 3 voet digt kleeden 4 paals ijnde ijder lang 9 voet $\frac{1}{4}$ dm dick en met behoorlijke scheringen spanten en latten voorsien. Dan boven met pannen toeleggen en tegen de gevel aendigten en aen ijder zijde op de pannen een waterlijst langs maaken, als aen ijder zijde tegen de pannen aen een lijst maaken en wel bevestigen, alsdan binnen in de leuffel 2 banken 14 dm breed $\frac{1}{4}$ dms gr hout dit hout alle schoon en glad aen bijden zijden beschaaven en wel nettjes in malkander ploegen en met genoegsaame spijkers bevestigen tegens de gevel aensluitende naa eisch.

56

Het muirwerk rondom deese Hutte als vergane en losse steenen daeruijt neemen met sulke soorte van steenen als de andere sijn en met goede geprepareerde kalk wederom voll metzelen alsmeede alle holle en losse voegen voll en digt instrijken.

100

Op Conditien vooren verhaalt heeft Roelef Schuiring dit werk [alle 22 hutten] aengenoomen te maaken voor de somma van agthondert en Vijff en Twintig guldens en tot Borge gestelt Jurjen Wiering. In oirkonde hebben de Ed. Mogende Heeren Bestederen neffens den aennemer en desselfs Borge deseen geteekent.

Actum Groningen in 't provintiehuijs den 27 augustij 1739.

De herbouw van de sarrieshut te Uithuizen in 1750

Approbata in Collegio Gron.
den 21 September 1750
(was get.) W. Lamans Secret.

folio 262r t/m 269r

Besteck en Conditioes waarop de Ed. Mog. Heeren Gedeputeerde Staten van Stad en Lande, door de Heeren Haar Edele Mog. Gecom.den publicq gedenken te besteden het maken van **Een Nieuwe Cerchers Hutte in plaats van de oude over hoop leggende Hutte tot Uithuizen**, benevens het wederom optemetselen van de Hutte tot Sandeweer en reparatie an de Hutte op het ooster Nieland, en soo te bewerken als in volgende articulen is vermeld wegens de provintie.

(1)

Eerstelijck sal den annemer gehouden zijn op plaats daar de Hutte tot Uijthuisen gestaan heeft sig van alles wat tot opbouwing van de Nieuwe Hutte hinderlijck is ontruimen, en de plaatse schoon maken en soo veel als er van het muijrwerk nog boven de grond staat tot op het Fondament toe afbreeken, alle oude ondugtige steen wel schoon afbicken, en wederom mogen gebruiken.

Dan sal hij het muijrwerk van de Nieuwe Hutte op de fundamenten wederom opmetselen en soo dat de Nieuwe Hutte buitenwerks 26 voet langh en 20 voet wijt worde [**759,7 x 584,4 cm**], soo het met dese lengte en wijdte op oude fundamenten niet te staan kan komen sal hij, in soo verre Nieuwe fundamenten maken 2 steen dik, 3 lage hoogh waar van de 2 eerste in zand met water ingewasschen en een lage in kalk. Verders 3 lage van ander halve steen an weersijden en een kleesoer in sniden. Verders dat muijrwerk met beste roode Drieling in goede wel tajje doorgewerkte meelkalk en sindelijck en net in het verband opmetselen, dog de zijdmuur an de molenberg weeder 1½ voet in bastert cement kalk rondom ter hoogte van 8½ voet boven de vloer van de camer te meeten, en in dese muijre sal hij in de Noorder gevel en wester zijdmuijr of op anwijs setten 4 clooster cozijns als 2 in de Noorder gevel en 2 in de Zuidmuur daar de camer sal komen alle van 4 en 6 dm gr. hout ribbe sonder spint deselve sullen **buitenwerks hoog zijn 5¾ voet en 2 voet en 8 dm wijt**, de middel dekkers van 3 en 6 dm gr. hout het onderglas 2½ voet hoog, dese cazijns wel gladt doen schaven en met pen en gat doen vergaren binnen en buiten met zijn raams en venster spondings voorsieb, de onder Drumpel ½ dm na buiten afdorseren, de middel dekkers de bovenkanten, de halvescheijd ½ dm doen versacken en ½ dm verders af dorseren, het bovenglas binnen en buiten met een halfroond versteken en in de midden met ½ dm latte 2 dm breedt omleggen daar het glas tegen te staan sal komen an de binnen kant met een half rond (of hol) bewerkt. Fr boven dekkers van dese cazijns sal hij boven een half duim schuins na buiten voor het inwateren afnemen. Dan sal hij in ieder cazijn een houten slagvenster maken van 1 duims greine hout wel in malkander geschaaft en geploegt en met ¾ dms gr hout overdekken en met genoegsame 4 lbs duikers ruijtswijse daar op bevestigen. Dan wel ter draeij afhangen op stoel haken met hengen van 18 sm lang, deselve door ieder agter end met een schruif, dan verders met genoegsame spijkers bevestigen, dan ieder over een haak en boltie doen sluiten. Verders sal hij in ieder Cozijn een glasraam maken van 1¼ en 2½ dm eijken latte, deselve met pen en gat vergaren, van binnen met een half rond in het verstek versteeken en met zijn glasspondings voorsien, dan ieder raam afhangen met 2 bogt carniers van No. 2 en met 1 gedraijde cnop en 2 crappen doen sluiten. Dese raams en boven glasen met best groff glas met zijn nodige windijssers in swaar lood geset en om de windijssers toe gesoldeert na eijs voorsien de ruiten in ordentelijcke verdeelinghe niet al te groot maken. Nogh in de agter gevel op aanwijs 2 ligten jeder hoog 2 voet, wijt 1½ voet en met sijn glas en windijssers voorsien.

(2)

Dan sal hij in de zijdmuijr in het voorhuis een buitendeur cozijn maken van 5 en 7 dm kant greine hout $6\frac{1}{2}$ voet hoogh, en 3 voet wijd binnenwerks, en onder op zarken neuten met zijn propfen met lood vast gieten. Dit cozijn met pen en gat vergaren, van buiten met een halfrond versteken, en van binnen met een sponning van $\frac{3}{4}$ dm anslagh $1\frac{1}{2}$ dm diep voorsien van hier in een deur doen maken van 1 dms greine hout van binnen met $\frac{3}{4}$ dm overkleeden, alles in malkanderen geploegt en geschaaft en met genoegsame 4 lbs duikers ruitwijse bevestigen. Deese deuren sal hij in twee doen maken, en soo dat zij met een sponning over malkander sluiten en wel ter draeij afhangen op stoelhaken met hengen van 2 voet lang en van agteren ieder met een schruive en verders met genoegsame spijkers bevestigen. De onder deur met een sware klink en boven met een rinck en klink en een trekslot veerdigh maken soo als het behoort.

(3)

Dan het middelmmuijrtie wederom opmetselen $\frac{1}{2}$ steen dik als het geweest is, hier in maken een deur cazijn van gr ribbe 4 dm kant $6\frac{1}{2}$ voet hoog 3 voet wijd binnenwerks, het cazijn op zarken neuten setten, de onder drumpel van eijken hout dit cazijn met pen en gat vergaren, an de buiten zijde met een halfrond versteken en binnen met een sponning voorsien. Dan hier in een deure maken van 1 dms greine hout wel in malkander geploegt en geschaaft onder, in de midden, en boven met $\frac{3}{4}$ dms clampen 10 dm breedt voorsien, en met genoegsame 4 lbs duikers ruitwijse bevestigen, dan deese deuren afhangen met 2 sufficante hengen en met klink en rink na eijs voorsien.

(4)

Op voornoemde muijrwerk sal hij wederom de balken leveren van 6 en 8 dm kant gr hout langh dat deselve 7 dm op de muijr kunnen komen, 3 boven de camer en twee boven het agterhuijs, deselve glad doen schaven en an de onder kanten met een strijkbalk van 4 dm gr hout lang dat jeder end van dese balken sal hij 7 dm op de muijren doen leggen, dan tusschen de balken het muijrwerk anmetselen, ter hoogte van de boven kante van de balken, dan hierop de muijrplaten leggen van 4 en 6 dm kant gr ribbe van binnen met de muir egaal en met een ploeg schaven, daar de zolder in komt te leggen, dan dese plaat op ieder balk met 2 a 8 dms rongen bevestigen. Verders van buiten tegens dese platen soo hoogh opmetselen, dat de pannen daar op komen rusten, dan sal hij nog tegens de voorgevel 2 nieuwe strijkbalkjes leggen van 4 en 6 dm gr hout, en na eijs bewerken en bevestigen, dan aan ieder end van de balken strijkbalken en platen in de gevels an nagenoemde steekhouten op dese hoogte an jeder een ijsseren anker maken van 1 dms ijsser, waar toe hij de oude soo zij er nog zijn zal mogen gebruiken als die nog goed zijn, de stiften soo lang dat se $\frac{1}{2}$ voet door de muijr komen, de scheutels $1\frac{1}{2}$ voet lang en ieder anker aan zijn balk bevestigen met 3 taije bandnagels.

(5)

Dan sal hij op dese Hutte nieuw spant setten van swaare toppige 18 voets juffers (deselve eerst wel schillen) op $\frac{1}{4}$ verdrucking, onder met een voet op de plaat, en boven gekeept, de hanebalken $6\frac{1}{2}$ voet boven de zolder in de spanten ingekeept van hout als de spanten zijn, dan met genoegsame beunnagels wel bevestigen en onder op de platen ieder met 2 a 5 dms rongen vastrongen, sal de eerste twee duim van de gevel setten en vervolgens op alle twee voet een spant van midden op midden te meeten. Dan binnen aan jeder zijde 2 sweeplatten van 2 en 3 dm kant, onder op de platen en vervolgens tegens de spanten wel bevestigen. Dan buiten met swaare panlatten van een en twee duim kant belatten en soo dat de hoeken van de pannen digt an malkander komen, dese latten sal hij op ieder spant met een groote latspijker bevestigen.

(6)

Dan sal hij een bossum langh $5\frac{1}{2}$ voet wijd $2\frac{1}{2}$ voet, van 2 dms gr. hout 12 dm breedt en de boven kant met een 3 kant van 3 dm verduken, en van de voorste balk in de gevel leggen 2 steekhouten van 5 en 7 dm kant gr. ribbe, de enden op de balk met 2 a 8 dms rongen

bevestigen, dan hier in sijn bossum hangen $5\frac{1}{2}$ voet hoog boven de vloeren, aan 2 ijssers van $\frac{3}{4}$ dms ijsser swaar, lang na eijs, en met genoegsame taije rongen onder en boven vestigen, sal in het opmetselen van de gevel $\frac{1}{2}$ steen sluik laten $2\frac{1}{2}$ voet breed, dan de bossum metselen in de camer te loode op, van binnen met een verholten bossum voor de steekhouten langs met sijn haalboom. Dan dese beijde gevels opmetselen, steen dik, en in ieder gevel een venster glas in de muir setten $1\frac{1}{2}$ voet hoog 1 voet breed, dese gevels net en na het beloop van de pannen en de schoorsteen daar in verbinden opmetselen, en soo dat die na buiten voor het inwateren jeeds overhangen en dat de schoorsteen 4 voet boven het dak kome, breedt 3 en wijt $2\frac{1}{2}$ steen vierkant, dan onder op ieder hoek van de beijde gevels een zarken dekstuk leggen van 2 voet lang 13 dm breedt, 4 dm dik van voren met een welle gehouwen, en hier op sijn rollage anleggen $1\frac{1}{2}$ steen lengte dil, en digt op de pannen doen sluiten voor $\frac{1}{2}$ dm over de gevels heen doen steeken, en de eene tegens de schoorsteen wel doen sluiten en de andere of achter gevel met een zarken clapmuts dekken met een welle bewerkt, dan in ieder gevel met 3 ankers als reeds gemeldt is, an het spant bevestigen (als 2 in de midden van het 3 kant en 1 in de top). Voorts dese geheele Hutte met beste grote pannen doen dekken, als meede met vorstpannen beleggen, de pannen vorsten en anhielingen digt digt strijken, en om het scheuren te beletten wel nastrijken sonder leuagie over te laten.

(7)

Dan sal hij in dese Hutte een Nieuwe Zolder leggen van $1\frac{1}{4}$ dms vuijren planken deselve van onderen gladt schaven en in elkanderen ploegen alles digt doen drijven, en met genoegsame beunnagels op de balken wel bevestigen, boven het voorhuis sal hij daar in een luik maken, en met sijn nodige sware hengen dat het open gedaan kan worden voorsien als meede een ledder van 11 treden van 2 juffers sindelijk gemaakt na den eijs, dan sal in de camer een muijrtie metselen van $2\frac{1}{2}$ dm boven de vloer, en daar op leggen een ribbe van 2 en 4 dm kant van voren met een welle geschaaft, en boven tegens de zolder een latte van 2 en 3 dm kant, de kantlagers gelijke swaar met pen en gat gesloten, in een ordentelijke verdeling tot 2 Bedsteeden en een spijskamertien in de midden, boven ter vereijtschte hoogte, van de welle (6 a $6\frac{1}{2}$ voet) nog een dwarspost leggen van $1\frac{1}{2}$ dm dik 12 dm breedt verders van voren met pilasters met capiteels, basementen en lijstwerk na eisch van sulx werk en na ordre bewerken, en bevestigen en om de Bossum een gelijke lijste maken, dan de Bossum, bedsteeden en de spijskamer afkleeden met 1 dms hout, de regels van 2 en 3 dm kant met genoegsame spijkers bevestigen geschaaft en geploegt, onder soo veel korter dat er uit de spijskamer onder de bedsteeden jeeds kan geset worden. Sal de spijskamer met 4 borden voorsien van 1 dms hout en rondom op sijn vereijtschte clampen leggen. Sal voor de spijskamer een deure maken van $1\frac{1}{4}$ dms gr. hout, de stijlen en regels 4 dm breet onder een paneel in de ploeg gesett, met pen en gat vergaard, en boven in deselve een glas en verdere vereijtschtens (in lood gesett). Dan deselve met 3 bogt carniers van No. 2 doen afhangen en met een goed kruckslot voorsien, alle dit genoemde houtwerk wel glad schaven, dan sal hij in ieder bedsteede 2 peerden maken van swaar 14 voets colters hoog na den eijs, dan in deselve onderlagen maken van $1\frac{1}{4}$ dms vuuren hout deselve wel digt in malkanderen leggen. Nogh in ieder bedsteede in ieder bedsteede een plank en een beddeplank van 12 dm breedt, 1 dm dik soo onder de bedsteeden en in de spijskamer geen vloer is, dan vloeren onder de bedsteeden met baksteen in 't platte gelegt; en in de spijskamer groene en geele steenen off soo de vloeren stuiken zijn, dan repareeren na anwijs.

(8)

Dan sal hij het geheele muijwerk van binnen re regt berapen en bepleijsteren en voor ieder glas van binnen een vensterbank maken $1\frac{1}{2}$ dm dik, breedt na eijs, voor met een estragoel, dan de camer en het voorhuijs vloeren met beste blauwe en roode uitersche vloer, en sulx op een behoorlijke afdragt slijt in calk gelegt, en op de vloer onder de welle van het beschot met een halfeskertie besetten. Dan in de camer een nieuw leggende en staande plaatte leveren en

leggen, de liggende plaat 3 voet langh en 2½ voet breedt, en met een rooster en rakendob voorsien, de staande plaat 3 voet hoog 2½ voet breedt en met 2 holdevasten tegens de heerd vast maken (dorgh soo de oude platen hijr zijn en deselve goed waren dan deselve wederom mogen gebruiken). Dan de heerd met beste wracke bonte steenties besetten, en in het voordeur cazijn een rollage metselen van beste harde baksteen klinkert in bastert cement kalk gelegt.

(9)

De abnnemer sal dit muijrwerk net en volle voegen metselen in meelkalk met qualijk eenderde zandt, wel taije door gewerkt en 8 dagen bevorens in de rotte setten, de voegen wel dicht gedagt, de zijdmuijren in het lood, en de gevels van onderen na boven 6 dm doen vliegen (of buiten over hangen) en wel sorge dragen dat in het opmetselen de lagen an de binnen kant jeeds hoger opdragen als buiten om het inwateren te beletten.

Den annemer sal an de zijdmuijr van dese Hutte langh als de Hutte is, een straatie maken van 4½ voet breedt, sal bijlangs de kanten eerste een steen in de kant setten, dan verders met nieuwe harde baksteen klinkert in t platt gelegt in goed zand, wel sligt en afdrachtig vloeren.

(10)

San sal den annemer am weerzijden van dese Hutte, onder de pannen en wel ter afloop leggen, een swaare stng geute, ieder 24 voet lang. Dese geuten sal hij ieder op 4 sufficiente geutijssers doen leggen ieder ijsser van onderen met een schoor ieder voorsien jeder ijsser so lang dat het ten minsten 6 dm in de muijr kan komen, an ieder van dese geuten sal hij een afleijdende coker maken van 1 dms gr. hout, en van onderen met een schoe voorsien, boven soo wijt dat die het water wel konnen vangen, jeder coker met 3 holdevasten an de muijr bevestigen.

(11)

Alle voornoemde houtwerk tot dese Hutte sal alle wel droog en met weijnig of geen spint moeten zijn. De cazijns sonder het minste spint daar an te gedogen, sal de cazijns, deuren, vensters, vensterraams, beschotten en de zolder grondverven en vervolgens met een convenabele couleur ingezoden lijn olije gemengt verven, dof sal geen houtwerk mogen verven als na dat het selve eerst sal zijn gevisiteert of het zijn vereijschte qualiteit als gesegt is heeft.

(12)

De Hutte tot Sandeweer sal den annemer alle steen en stempelung, die los is, daar uit opbergen, de oude steen als in art. 1 schoon afbicken en die goed is wederom tot optimmering nogen gebruiken, dat te kort kooft met nieuwe als in in 't eerste art. gesegt is vervullen. Dan sal hij de neergevallene zolder met de balken op stutten omhoog geset, teregt brengen en soo sulx niet wel kan geschieden los maken en afnemen als meede de balkjes onder de zolder van de kelder, dan alle het losse van het nog staande muijrwerk afbreken en wel soo, dat hij in 't optimmeren sijn muijrwerk daarin wel sindelijk kan verbinden, dat dit muijrwerk ter hoogte als het bevorens is geweest en an het oude nogh staan geblevene te sien is wederom in goede taije wel doorgewerkte kalk, soo als in art. 1 is vermeld opmetselen, in dese muijr sal hij in de wester gevel en zijder zijdmuijr 4 clooster cazijns setten als in art. 1 is vermeld.

(13)

Dan sal hij in het buiten deur cozijn een nieuwe deure maken als in art. 2 is vermeld en met zijn ijsserwerk als aldaar is beschreeven voorsien.

(14)

Dan sal hij het middel muijrtie wederom opmetselen ½ steen dik als het is geweest, hier in maken een deur cozijn van gr. ribbe 4 dm kant 6½ voet hoogh 3 voet wijt binnenwerks, het cazijn op zarken neuten setten, de onder drempel van eijken hout, dit cozijn met pen en gat vergaren an de buitenzijde met een halfrond versteken, en binnen met een sponding voorsien. Dan hier in een deure maken van 1 dms hout, wel in malkander geploegt en geschaaft onder

in de midden en boven met $\frac{3}{4}$ dms clampen 19 dm breedte voorzien en met genoegsame 4 lbs duikers ruijtswijze bevestigen. Dan dese deure afhangen met sufficante hengen en met klink en rink voorzien.

(15)

Dan sal hij op dit gemelde muijwerk wederom de oude balken leggen en soo te verdeeln als die bevorens gelegen hebben, noch op de muddel meuij een strijkbalk van 4 dm kant gr. hout, dan tusschen de balken het muijwerk anmesselen ter hoogte van de boven kanten van de balken egaal dan hier op de muijrlaten leggen van 4 en 6 dm kant gr. hout of ribbe, van binnen met de muij egaal, en met een ploeg schaven daar de zolder in kooft te leggen. Dan dese platen op ieder balk met 2 a 8 dms rongen bevestigen. Verders van buiten tegens dese platen soo hoogh opmetselen dat de pannen daar op kunnen rusten. Dan sal hij nog tegens de voorgevel 2 nieuwe strijkbalkjes leggen van 4 en 6 dm kant gr. hout en na eijs bewerken en bevestigen.

Dan an ieder end van balken strijkbalken en platen, en in de gevels an nagenoemde steekhouten, op ieder jeder een ijsseren anker maken op dese hoogte van 1 dms ijsser, waartoe hij de oude soo zij er zijn sal mogen gebruiken als die goed zijn, de stiften soo lang dat zij $\frac{1}{2}$ voet door de muij komen, de scheutels $1\frac{1}{2}$ voet lang en ieder anker an zijn balk bevestigen met 3 taije bandnagels.

(16)

Dan sal hij op dese Hutte nieuwe spanten setten en wel soo als in art. 5 is vermeld, als meede hier een nieuwe bossum maken soo als in art. 6 is beschreeven, dan dese gevels wederom opmetselen en vervolgens in alles bewerken als in art. 6 is vermeld, als of het hier van woort tot woort was beschreeven.

(17)

Dan sal hij in dese Hutte boven de camer en het voorhuis een nieuwe zolder leggen en met het beste van de oude achter zolder repareeren alsmeede boven de kelders. Deese nieuwe zolder sal van $1\frac{1}{4}$ dms droog vuuren hout zijn en soo te bewerken als in art. 7 is beschreeven. Verders sal hij in de camer een nieuw beschot etc. maken en in alles soo bewerken als in art. 7 is beschreeven. Niets uitgesondert als alleen dat hier geen spijscamertie kooft, maar in plaats van dien de kelder wederom met sijn deure, schotten, trappen of wat meer is in vorige ordre sal maken na anwijs, de kelderdeure meede met sijn nodige ijsserwerken en klink en rink voorzien. Nogh sal hij het cozijn en deure van het kleine camertie wederom regt vastsetten de deure wel gangbaar en sluitveerdig maken. Nogh in dit keukentie in de zijdmuijre een cazijn setten van 4 en 6 dm gr. ribbe groot als 't oude geweest is hetselve met pen en gat vergaren, met sijn buiten en binnen sponging, binnen glasraam en buiten zlagvenster en bereijste glas etc. voorzien soo als in art. 1 is beschreeven niet uitgesondert, sal meede het agter schoorsteentie wederom opmetselen en in vorige order maken na anwijs.

(18)

Dan sal hij het geheele muijwerk van de Hutte daar ook daar gaten in zijn, of de calk los is, van binnen rege berapen en bepleisteren, en voor ieder glas van binnen een vensterbank maken in alles soo als in art. 8 van de Hutte tot Uithuisen is beschreeven niets uitgesondert. Verders sal hij in alle ligten soo in het muijwerk van dese geheele Hutte, soo wel onder als boven wederom met goed groff glas met haar nodige windijssers voorzien en in order maken.

(19)

Het muijwerk van dese Hutte sal hij op gelijke manier als in art. 9 is gesegt bewerken alsmeede de geuten en cokers niets uitgesondert.

(20)

De Hutte op t ooster Nieland sal den annemer de vorsten en ankeilingen alle losse calk afbicken, en dan wederom wel slijt en digt an strijken, en verders het geheele dack van dese Hutte, dack digt maken soo als in art. 6 is gesegt, als meede de Heerdt repareeren met

sodanige steentjes als de oude zijn. Art. 21, 22 en 23 zijnde de Reglementen is uit het bestek op Fol 232 geregistreert te sien.

Op Conditie hier voor beschreeven heeft Focko Gerlofs dit werk in eene massa of genere angenommen te maken voor de somma van Negenhondert en Vijfentseventig gulden en tot Borge gestelt Jurjen Holstein.

Tot nakoming hebben de Ed. Mog. Heeren Bestederen nevens den annemer en diens Borge desen getekent.

Actum Groningen in het provintie Huijs den 7 September 1759.

(was getekent)

J. van Geffelaar, L. J. van Starckenborg, W. Laman, secret.

F. Gerlofs, Jurjen Holstein

Transcripties B. D. Poppen © 28-7-2009 en 11-11-2010

Bron: RHC Groninger Archieven. Toegang: 1, inventarisnummers: 539, 577 en 587. Staten van Stad en Lande. Bestekboeken, 1666-1798.

*) 1 voet (landvoet) = 29,22 cm.

De sarrieshut is gelegen aan de Mennonietenkerkstraat 13. In de zuidoostgevel is de gevelsteen te zien met het wapen van de provincie Groningen en eronder het woord 'sauvegarde'. Het gebouw is in 1993 ingrijpend gerestaureerd. Achter de sarrieshut staat de koren- en pelmolen 'De Liefde', die is gebouwd in 1866, ter vervanging van een standaardmolen uit de 15^e eeuw.

Opname 15 juli 2003.

Dit document is onderdeel van de homepage van B. D. Poppen <http://www.bdpoppen.nl>